

Furre-saken

Politikere og påtalemakt

Av generaladvokat Arne Willy Dahl, Nittedal

Forholdet mellom politikere og påtalemyndighet har befunnet seg i en krise siden det ble kjent at Politiets overvåkingstjeneste (POT) bedrev undersøkelser omkring tidligere stortingsrepresentant Berge Furre. Utspill og avsløringer avløser hverandre, og det kan synes usikkert hvorvidt enda flere politikere eller embedsmenn må gå, og hvem som til sist skal bli sittende med «svarteper».

Undertegnede har begrenset kjennskap til detaljene og skal ikke påta seg å skifte sol og vind mellom partene, men jeg vil tillate meg å gi noen bemerkninger til enkelte prinsipielle forhold.

Den ene etter den andre står frem med reaksjoner på at man er blitt gjort til gjenstand for undersøkelser av det ene eller annet slag, fra forespørsler til mulig avlytting. Slik sakene blir fremstilt, blir det tatt for gitt at etterforskning er et slags overgrep, med mindre det kan dokumenteres skjellig grunn til mistanke.

Dette er feil. Når det gjelder forhold som gjelder rikets sikkerhet, er det kvalifisert feilaktig – både fordi det følger av sakens natur at det av og til må gjennomføres undersøkelser av forebyggende grunner, og fordi det kan være klokt å sjekke også forholdsvis svake indikasjoner på mulig straffbar virksomhet.

Så lenge undersøkelsene eller etter-

forskningen ikke fører til tiltak mot en person i form av f.eks. nektelse av adgang til stilling eller konkrete ubehageligheter av annen art, er det ingen grunn til å betrakte slike undersøkelser som en krenkelse av vedkommendes rettssikkerhet.

Det er dessuten direkte skadelig å bringe kunnskap om slike undersøkelser til torvs, av to grunner: Hvis vedkommende er skyldig, risikerer man at formålet med undersøkelsene blir forpurret. Hvis vedkommende er uskyldig, blir det hengende ved ham/henne at det ble foretatt undersøkelser, og da vil almenheten lett kunne anta at det hadde vel sine grunner. Den som bragte undersøkelsen mot Berge Furre til offentlig kunnskap, har, ved siden av å foranstalte andre skadevirkninger, derfor også gjort Berge Furre en bjørnetjeneste.

Nå er det vel kjent at det var et kontrollutvalg som utgikk fra Stortinget som bragte Berge Furre-undersøkelsene frem i dagen. Dette gjør saken enda verre.

Poenget med å bringe opp denne saken, var selvfølgelig at man fant det kritikkverdig at slike undersøkelser ble foretatt mot en hedersmann som Berge Furre, spesielt fordi han som medlem av Lund-kommisjonen sto i et spesielt forhold til POT.

Og hva skjer? Etter noe frem og tilbake blir undersøkelsene bragt til opphør. Det strides om hvem som sa hva og hvem som kan ha misforstått hvem. Realiteten er imidlertid uomtvistelig: Undersøkelsene opphører fordi de er upopulære i det politiske miljø. Først når denne sammenhengen noen uker senere blir stavet for oss som politisk påvirkning av påtalemyndigheten, ser man at *det er galt*.

Men det er for sent å kritisere Regjeringen for å ha påvirket påtalemyndigheten eller påtalemyndigheten for å ha latt seg påvirke. Feilen oppsto i det øyeblikk stortingsrepresentanter begynte å interessere seg for at det ble foretatt undersøkelser rettet mot Berge Furre. Resten var mer eller mindre automatikk.

Stortinget ønsker informasjon og antar at dette kan de best få ved å gå utenom vedkommende statsråd eller statsråder og direkte på embedsmenn. Kanskje er dette riktig antatt. Men er det klokt å etablere en ordning i den retning?

Da statsrådets medlemmer rundt midten av 1800-tallet ble tvunget til å

møte for Stortinget, var dette begynnelsen på en utvikling som førte til parlamentarismen. Når enkeltpersoner skal redegjøre for sine embedshandlinger direkte for Stortinget, gir det grunnlag for standpunktet for og imot vedkommende. Neste stasjon på linjen er at embedsmenn kastes fordi de ikke har Stortingets tillit. Og stasjonen deretter blir at embedsmannen ikke kan være lojal mot sin statsråd, men må se hen til hva Stortinget merer eller kan antas å ville mene. Konsekvensene kan bli en fundamental endring av vår styringsform.

Stortingspolitikere interesserer seg for ting de burde holde seg unna. Dette utsagnet kan lyde som mistillit til eller forakt for stortingspolitikere, men det er det ikke. Forholdet er at vi har et politisk system her i landet som kan risikere å gå gjennom en uforutsigbar utvikling hvis aktøren ikke kan begrense seg til sine tradisjonelle roller.

110752